

tantum in indulto exprimatur, maxime cum æquivalens sit, ut supra dixi. Tertio, quia incongruitas, quam Soto consideravit, nulla revera est; quia quod votum possit dispensari a pluribus ex justa causa, nullum inconveniens est, nec quod homo habeat facilem viam obtinendi dispensationem justam, etiam pro votis futuris, si illa indigerit, non est incongruum, sed favor prudenter concessus ad alliendos homines ad opera virtutis. Majus certe inconveniens videri posset, habere similem viam obtinendi dispensationem ab irregularitate, vel absolutionem a censuris, aut a peccato in futurum committendo, quia hinc videatur posse sumi occasio liberius peccandi, quod non convenit; quod autem sumatur licentia facilis vovendi parum refert. Neutra vero occasio censemur data, et ideo licet interdum possit male accipi ex pravitate vel imprudentia peccantis aut voventis, non ideo privilegium de se est minus congruum aut conveniens.

7. Imo ex hac ratione colligitur ulterius, quod licet quis cum facilitate voveat spe dispensationis ex privilegio quod habet, id non obstat quominus dispensari possit, si causa subest. Hoc a fortiori colligo ex alia sententia communis de casibus reservatis, videlicet, si quis peccet spe privilegii, quod habet, posse per illud absolvit, nisi in ipso privilegio talis exceptio ponatur, ut interdum solet. Quod sensit clare Sylvest., verb. *Indulgentia*, q. 10, alias 11, distinct. 5, dicens, in forma absolventi ex vi indulti ab omnibus peccatis non oportere addere illam particulam: *Præter ea quæ spe hujus indulti commisisti*. Idem sentit Navarr., dict. Comment. de Jubil., notab. 30, n. 7; et Cordub., lib. 5 de Indulg., q. 34 et 37, licet in Summ., q. 22, oppositum significaverit. Et est valde probabilis sententia, quia gratia non est restringenda ultra vim verborum, et si quæ occasio inde sumitur, est ex abuso hominum, non ex vi beneficii. Sic enim etiam abutuntur homines misericordia Dei et institutione sacramentorum, ut inde sumant licentiam facilius peccandi, et nihilominus non privantur fructu illorum, si postea pœnitentiant. Dico ergo multo certius esse in dispensatione votorum; nam sumere licentiam ad vovendum per se non est malum, nec per se videtur esse contra intentionem concedentis talem potestatem, et ideo talis limitatio nunquam addi solet in his indultis, quatenus ad vota spectant.

CAPUT XIV.

AN FACULTAS DELEGATA AD DISPENSANDUM, VEL COMMUTANDUM VOTA, COMPREHENDAT VOTA JURATA SEU PIA JURAMENTA?

1. *Juramenta facta homini, seu vota non possunt per hanc potestatem dispensari.* — *Quibus modis adjungatur juramentum cum voto.* — Supponimus non esse sermouem de juramento promissorio directe facto homini, confirmando promissionem illi factam; nam certum est nec talia juramenta venire nomine voti, nec comprehendendi sub delegatione etiam directe facta ad relaxanda juramenta, quæ semper debet intelligi sine præjudicio tertii, ut ex supra tractatis in proprio loco constat. Agimus ergo de juramentis, quæ instar votorum sunt de materia, seu actione, quæ de se est proportionata ad votum, vel quæ de facto vovetur. Duobus enim modis (ut ex tractat. 2 constat) potest juramentum fieri: uno modo, per se solum; alio modo, simul cum promissione. Et ita in praesenti circa piam materiam fieri potest, vel cum voto, vel sine illo, solum affirmando, et jurando hoc vel illud plium opus facere. Unde etiam potest duabus modis conjungi cum voto: uno modo tantum concomitantem, quia, videlicet, aliquis nunc vovit non ludere, et postea sine repetitione voti simpli citer juravit non ludere, et ita manent illa duo vincula circa eamdem materiam, quæ dicimus esse cum sola concomitantia, quia unum non cadit in aliud. Alio vero modo possunt conjungi cum subordinatione, et in hoc ordinarius ac communis modus esse solet, ut votum præcedat, et juramentum addatur ad confirmandam voti promissionem, ut cum quis jurat non solum eamdem rem quam vovit, sed etiam voti impletionem. Posset autem etiam contrario modo fieri, ut præcederet juramentum, et adderetur votum ad confirmandum juramentum promittendo Deo implere, quod suo nomine juravit. Nam illa etiam est apta materia voti, unde nihil repugnat sic fieri pro arbitrio jurantis.

2. *Referuntur quatuor opiniones.* — *Prima opinio.* — Hinc ergo quatuor ortæ sunt opiniones, quas non existimo veras. Prima simpliciter negat tale privilegium extendi ad juramenta pia, etiamsi juramentum sit solum, et a voto separatum; et a fortiori non posse extendi ad votum juramento firmatum, vel quoque modo cum illo conjunctum. Hanc opinio-

CAP. XIV. AN FACULTAS DELEGATA AD DISPENSANDUM VOTA, ETC.

4105

nem tribuunt Cajetano aliqui moderni, sed cumque modo conjungatur. Ita tenet Lud. Lop., in 2 p. Instruct., titul. de Clavib., c. 9; et Emmanuel Rodr., in Bulla, § 9, n. 410, et tomo 1 Quæst. regul., q. 63, art. 5; Henr. lib. de Indulg., c. 30, n. 5. Et de priori parte dicemus postea. Ratio vero posterioris partis est, quia potestas ad dissolvendum minus vinculum non extenditur ad majus; sed votum juratum est majus vinculum, quam nudum votum, teste D. Thoma, 2. 2, q. 89, art. 2; ergo facultas data tantum ad votum non potest extendi ad votum juratum. Et confirmatur, quia quando votum est juratum, non solum multiplicantur vincula, sed etiam ipsummet vinculum voti in se fit gravius, et præsertim in ordine ad arbitrium et voluntatem delegantis; ergo non potest intelligi concessum in simplici et absoluta votorum concessione. Confirmatur secundo, quia si quis habens votum juratum peteret a Pontifice dispensationem vel commutationem, non explicando circumstantiam juramenti, sed tantum voti, merito censeretur Pontificem decipere, et subpretitiam gratiam obtainere, quia petit solutionem unius vinculi, cum duo habeat; ergo signum est facultatem ad votum per se non extendi ad juratum. Tandem confirmatur, quia cum Societas Jesu haberet a Paulo III privilegium commutandi vota, Gregorius XIII illud extendit ad vota jurata sine præjudicio tertii; ergo signum est prius privilegium non extendi ad talia vota.

4. *Tertia opinio* — Tertia opinio est huic secundæ extreme contraria; negat enim cum prima, juramentum per se stans sine voto posse tolli per tale privilegium, et nihilominus affirmat votum juratum posse per illud privilegium dispensari vel commutari. Hanc referunt moderni auctores, non tamen illam invenio typis mandatam; potest tamen suaderi, quia, licet votum sit juratum, semper est proprium votum, et de se tantum est votum; ergo comprehenditur sub tali concessione; ergo potest per illam tolli. At vero illo sublatto per se cessat juramenti obligatio; quia sublatto fundamento ruit quod in illo nitebatur, et ablato principali auferitur accessorium; hic autem votum est principale, et juramentum est accessorium, ut constat; ergo. Confirmatur ac declaratur exemplo promissionis humanæ confirmatae juramento: nam si ille, in cuius favorem facta est promissio, remittat illam, consequenter cessat juramentum quod illi adhæret; ergo similiter in praesenti, dispensato, voto, cessat juramentum, quia dis-

pensans (ut supra dicebamus) remittit debitum nomine Dei.

5. *Quarta opinio.* — *Præfertur aliqua ex parte prima opinio cæteris.* — Quarta opinio admittit juramentum purum posse tolli per facultatem concessam circa vota. De voto autem jurato seu coniuncto cum juramento distinguit, quia vel juramentum cadit supra votum ad confirmandum illud, et tunc dicit, licet directe et in se dispensari non possit juramentum, seu votum ut juratum, nihilominus posse votum auferri, et consequenter perse cadere juramentum, ut *tertia opinio* dicebat, et propter fundamentum ejus. At vero si juramentum et votum solum concomitant se habeant circa eamdem materiam, immediate ad illam obligando, tunc non posse obligationem illam tolli per tale privilegium, sicut dicebat secunda opinio, et propter fundamentum ejus; quia, scilicet, illa duo vincula fortius ligant, et ideo non possunt per simplicem illam facultatem tolli. Ita opinatur Sanci, lib. 8 de Matrim., disp. 2, n. 23. Inter has opiniones prima recte procedit, et nititur probabili fundamento; reliquæ vero limitationes, et distinctiones non videntur mihi consequenter propositæ. Quia vero in principali puncto de æquiparatione juramenti cum voto censeo primam opinionem non esse necessariam, et contrariam posse practice sustineri, ideo de re tota aliter sentiendum judico.

6. *Prima assertio: probabile est potestatem delegatam ad dispensandum in votis extendi ad juramenta pia de eadem materia.* — Dico ergo primo: satis probabile est potestatem delegatam simpliciter ad dispensandum in votis extendi ad dispensandum in juramentis piis circa easdem materias, quando per se stant, suamque solam obligationem inducunt. Hæc est sententia communis, et sine dubio potest in praxi observari. Sumitur ex Cajetano 2. 2, q. 89, art. 9, not. 1, in fine. Nam, licet non loquatur de potestate delegata in particulari, loquitur indifferenter de omnibus, qui sub Papa habent potestatem dispensandi, vel commutandi vota, et ait omnes, quibus hæc potest concessa est, posse etiam in piis juramentis dispensare. Et reddit rationem generalem omnibus, quia cui conceditur majus, censetur etiam concessum, quod est minus; de qua ratione dicam statim. Et ita declarat, et sequitur Arag., § *Dico quarto*, et q. 88, articulo duodecimo, § *Si quis autem*, in dicto 1, ubi refert Stunicum, tractat. de Voto, qui id affirmat, in q. 5, n. 42; tenet etiam Emmam.

Rodr., in Sum., c. 191, alias 192, n. 16, concl. 10, ubi refert Sot., lib. de Just., q. 1, art. 9, sed ille de solis Episcopis et Papa loquitur. Tenet etiam Vivald., in Candelab., capit. 14, n. 8.

7. *Fundamentum vulgare hujus sententiae est supra tactum, quia cui conceditur majus, conceditur minus, capit. Per venerabilem, Qui filii sunt legitimi, capit. Plus, et capit. Cui licet, de Regulis juris, in 6. Sed juramenti promissori vineulum per se spectatum minus est quam voti, ut supponitur; ergo in facultate concessa ad vota comprehenditur a fortiori potestas similis supra juramenta, quatenus vota imitantur. Sed contra hanc rationem urget valde fundamentum Navarri, quod illa regula solum procedit in per se connexis, ut pars et totum, vel ut principale et accessorium vel quasi consequens, quomodo loquitur d. c. *Per venerabilem*. Unde e converso est regula Canonistarum, in dispensationibus non fieri extensionem, etiam ad easum minorem, et habentem in se majorem rationem, quam casus concessus. Quam tradunt Host., in c. *Postulasti*, de Rescrip., et ibi Felin., n. 8, § *Circa tertiam*; Deci., Cons. 250, ubi alios refert. Verum est ibi loqui de dispensatione, quæ magis odiosa est, magisque restraininga, quam potestas dispensandi, ut ipse etiam paulo post limitat. Adde etiam quoad dispensationes limitari hanc regulam ab ipsomet Navar., in Apol. de Redditi. Eccles., q. 3, Monit. 10, ut non procedat, quando militat eadem vel major ratio in minori quæ in majori; tunc enim ait posse extensionem fieri etiam in materia odiosa, et refert Deci. nervose id probantem, in c. *Quia in tantum*, de Præbend., n. 5.*

8. Hinc ergo potest amplius urgeri fundamentum illud, quia concessa potestate ad aliquem actum majorem, censetur concessa ad minorem, in quo eadem vel major ratio spectatur; sed in juramento et voto ita contingit; ergo. Major supponitur, tum ad hominem contra Navarrum; tum ex auctoritate Canonistarum, nam præter Decium eamdem limitationem addit Felin., referens alios ibidem, limitat. 1 et 2; et in quarta dicit maxime procedere in potestate dispensandi; tum inductione, quia potestas testandi ex privilegio extenditur ad codicillum faciendum, et ad donationem causa mortis, ut supra Navarrus tradit, et licentia donandi extenditur ad mutuandum, et facultas audiendi divina tempore cessationis a divinis, extenditur ad tempus

interdicti; imo et e contrario in rigore juris, currit, in delegatione non est eadem ratio, ut multi tenent apud Covar., in c. *Alma*. 2 p., § 4, n. 7; tum denique ratione, quia ubi eadem vel major ratio intercedit, rationabiliter creditur eamdem esse voluntatem dispensantis, vel delegantis potestatem dispensandi.

9. Jam ergo probatur hic recte applicari hanc regulam, quia tota ratio, quæ consideratur in voto, est obligatio religionis ad Deum, quam sibi homo sua voluntate imposuit; obligatio autem juramenti, de qua tractamus, etiam est ad Deum, et ad religionem pertinet, et licet in rigore speculativo sint diversarum rationum, tamen moraliter et in ordine ad usum moralem quasi paria judicantur, ut est commune jurispritorum proloquium. Item in utriusque observatione, dispensatione, vel commutatione, solum observatur quid gratius Deo sit; nam in utroque solus Deus consideratur ut creditor, et in utroque maxime intenditur, ut Deo tanquam creditori satisfiat; quod autem illud debitum nascatur ex promissione Deo facta, vel ex invocatione testimonii divini, non videtur multum mouere concedentem tale privilegium, neque ad mores multum referre; ergo merito tale juramentum censetur sub voto comprehendendi. Unde etiam hic juvat regula, quod quando duo parificantur, dispositio in uno concepta extenditur ad aliud, quam tradit Panormitan. in cap. *Prudentiam*, de Mutui petit., n. 10, cum Gloss., in cap. *Si postquam*, verb. *Provisione*, de Elect., in 6.

10. Sed quia hæc generalia principia sunt valde ambigua, et plures solent pati limitationes et exceptiones, et (quod caput est) saepè in eorum applicatione solet peti principium, ideo non videntur sufficere ad rem tam gravem et dubiam confirmandam. Nam simpliciter verum non est juramentum et voto ejusdem materiæ parificari in omnibus; nam aliqui censem reservationem voti in aliqua materia non extendi ad reservandum juramentum. Et eadem ratione licet fractio juramenti in una materia sit reservata, non ideo erit fractio voti. Item sub perjurio venit violatio juramenti, et non fractio voti ejusdem materiæ, et sic de aliis, quæ in discursu hujus et præcedentis tractatus tacta sunt. Ergo eadem ratione dicetur non æquiparari quoad potestatem dispensandi, et si contrarium sumitur ut clarum, principium petitur. Accedit quod, licet in dispositionibus, quæ pertinent ad ordinarij jus, valeat argumentum ab æquiparatis, quando clara differentiæ ratio non occ

12. *Per ingressum religionis non solum vota, sed etiam juramenta censentur extingui.* —

Et hinc est (quod non parum rem confirmat) quod per ingressum religionis sicut extinguntur vota, ita censentur etiam extingui hæc juramenta. Hinc etiam sub votis reservatis intelliguntur esse reservata religiosa jura menta, etiam pura, de eisdem materiis, ut tractat. 2 diximus, cum tamen reservatio sit magis odiosa quam delegatio potestatis. Denique si consideremus finem propter quem solent concedi hæc facultates per privilegia, aut Bullas, vel jubilæa, regulariter inveniuntur eadem ratio in hujusmodi juramentis quae in votis, et extensionem ad utramque necessariam esse ad consequendum illum finem; ergo credendum omnino est, mentem concedentis hujusmodi esse. Declaratur antecedens in jubilæis, verbi gratia, in quibus solet concedi potestas dispensandi in votis, ut fideles facilius et melius disponi possint ad consequendum favorem jubilei, ad quem finem omnino eadem necessitas appetit in his juramentis votivis, et idem est in similibus: ergo magnum indicium est, mentem Pontificis in hujusmodi concessionibus esse loqui de omnibus his obligationibus religionis, quæ solum Deum respi ciunt, et ad honorem ejus tendunt, easque comprehendere sub nomine voti.

13. *Ad quæ juramenta extendatur ista potestas dispensandi et commutandi.* — Hoc ergo modo declarata hæc sententia est satis probabilis. Ex eadem vero declaratione infero, non esse extendendam hanc concessionem ad omnia juramenta promissoria. Quia non potest extendi ad illa quæ fundantur in promissione humana. Quod non solum censeo verum in his quæ supponunt obligationem promissionis, in quibus nullum est dubium, sed etiam in his quæ solum obligant in vi juramenti, et relaxari possunt sine vero præjudicio tertii, ut sunt illa de quibus loquuntur c. *Debitores*, c. *Si vero*, cum similibus, de Jurejuran., scilicet juramentum metu extortum, vel per injustiam, ut de solvendis usuris, et similia. Ratio autem est, quia illa juramenta nullo modo sunt vota, nec sub tali appellatione venire consueverunt, et ideo non possunt ad illa extendi talia privilegia. Et quod hoc censeo veram opinionem Navarri, et probari optime fundamento ejus cum aliis, quæ circa illud addidimus. Et propterea non fundo assertio nem positam in solo illo argumento a majori ad minorem potestatem, neque in quacumque æquiparatione in vinculo obligationis, sed addendo simul æquiparationem in hoc, quod tota obligatio et materia talis juramenti votivi

ordinatur ad Dei honorem, et pendet ex solo illo tanquam creditore, et ita habet eumdem modum dispensationis et commutationis cum voto, et eumdem finem, eamdemque rationem et connexionem, attento fine talium concessio num, et attento usu talium juramentorum, ac denique considerata communi existimatione fidelium, in qua tanquam vota reputantur.

14. *Secunda assertio: vota jurata, in quibus directe cadit juramentum, possunt dispensari et commutari per hæc privilegia.* — Unde dico secundo: vota etiam jurata, in quibus juramentum cadit directe super votum, possunt per hæc privilegia dispensari vel commutari. Hanc assertionem intendunt autores allegati in tertia et quarta opinione, et alii quos infra referam in sequenti. Potest autem dupliciter explicari et probari. Primo, ut talis dispensatio directe feratur in juramentum, et deinde ad votum. Secundo, ut incipiat a voto, et per consequens irritet potius quam dispensem juramentum, et utrumque modum censeo verum. Sed prior coincidit cum sequenti assertione, et ideo ibi tractabitur. Nunc ergo probatur assertio juxta secundum modum. Nam votum, licet juramento firmetur, non desinit esse votum; ergo, non obstante juramento, poterit tolli per potestatem tollendi vota; sed illo ablato juramentum per se cadit, et desinit obligare sine alia dispensatione vel commutatione; ergo per illam facultatem potest directe tolli votum, et indirecte juramentum. Primum antecedens per se evidens est, quia juramentum additum voto non destruit illud, sed confirmat, et promissio ad hominem jurata vera promissio est. Consequentia vero probatur, quia si est univoce votum, non est cur excludatur a generali concessione votorum, quia non est votum reservatum ratione juramenti; sub generali autem clausula comprehenduntur omnia vota non reservata, ut supra dictum est. Item quia ibi consideratur juramentum ut accessorium ad votum, et ideo non consideratur ad potestatem in votum ipsum, quod est principale; imo sequitur illud juxta regulam juris. Unde quod aliqui dicunt, per illam clausulam solum concedi vota pura, quæ non sunt alio vinculo communata, nec ex iure, nec ex ratione ab eis probatur; et ideo gratis dicitur. Quia aliud vinculum distinctum est, et non facit vinculum voti in se esse fortius, quasi intensive, ut sic dicam; et ideo non potest obstare quominus vinculum voti præcise spectatum possit cadere sub talem facultatem. Ut si quis habeat potesta-

tem dispensandi in irregularitate tantum, licet conditione, nihil derogatur juramento. Item illa conjuncta sit cum suspensione, poterit in irregularitate dispensare, sive maneat suspen sio, sive non. Et (quod est similius) quia potest homo remittere promissionem sibi factam, potest illam remittere, etiamsi jurata sit, et dominus, qui potest prohibere servon opus aliquod faciat, potest etiam prohibere, licet illud sub juramento servus promiserit, quia ejus juramentum non potest minuere potestatem domini. Et impedimentum subortum, quod juste impediret voti executionem, excusando a culpa, etiam sufficiet ad excusandum, licet votum juratum sit. Sic ergo qui constitutus est vice Dei ad remittendam promissionem Deo factam, potest illam remittere, etiamsi jurata sit. Itaque si aliunde non constet esse aliam mentem concedentis, ex vi verborum non est cur excludantur a tali concessione vota jurata, quatenus vota sunt.

15. Jam vero probatur minor, scilicet, ablato voto, juramentum per se cessare. Id autem satis ostenditur argumentis tertiae sententiae, et exemplo ibi et hic proxime adducto, quod plane convincit. Et ratio est, quia qui jurat promissionem ut sic, non jurat immediate rem promissam, sed servare fidelitatem promissionis; et si aliquo modo jurat actionem promissam, non est absolute, sed ut cadit sub obligationem promissionis. Sicut qui jurat servare præceptum audiendi Missam, non jurat audire Missam absolute, sed ut affectum tali obligatione; et ideo, sublatu præcepto, non obligabit juramentum; ergo similiter in praesenti. Unde si Summus Pontifex vel Episcopus dispensem in tali voto, etiamsi per se non attingat juramentum, irritabit, seu relaxabit illud; sicut si Deus ipse immediate remitteret rem sibi debitam per tale votum juratum, consequenter tolleret juramentum sine speciali favore, ut sic dicam. Unde etiam existimo, supposita potestate, non esse necessariam maiorem causam ad tollendum tale votum, quam si juratum non esset. Quia nullo modo laeditur juramentum, aut servari desinit ex illa voti ablatione; ergo si, secluso juramento, causa esset sufficiens ad remittendam promissionem nomine Dei, eadem sufficiet, non obstante juramento; nam si juramento non præjudicatur, cur obstat? Quod autem non præjudicetur, patet, quia illud est de servanda fidelitate Deo; per hoc autem non violatur fidelitas, ut constat. Item juramentum illud est conditionale, Juro servare votum, si duraverit, vel nisi remittatur; et ideo non impleta

16. *Objectio.* — Dices: sæpe juramentum promissorum obligat, etiamsi promissio non sit valida, ut patet in juramento per metum injustum extorto, et de solvendis usuris, et similibus: ergo ablata promissione, non sequitur intrinsece ablatio juramenti. Item aliquæ sunt promissiones, quæ revocari possunt, non addito juramento, et illo addito non possunt, ut in capit. *Quamvis pactum, de Pactis*; ergo eadem ratione, licet promissio voti non jurata possit tolli per hanc facultatem, jurata non poterit.

17. *Fit satis objectioni.* — Qui jurat servare votum invalidum, non tenetur neque juramentum, neque votum servare. — Ad priorem partem respondeo, illa juramenta a principio cadere super promissionem invalidam, et ideo non fundari in obligatione promissionis, sed in sola promissione externa ab alio acceptata, quæ includit assertione dandi vel faciendo, quantum est ex parte jurantis, et ideo talia juramenta inducunt a principio obligationem suam sine dependentia ab obligatione promissionis. Secus autem est de juramento, quo firmatur votum, quia cadit in promissionem obligantem, et in illa omnino fundatur. Unde quando quis juraret servare votum invalidum, ut, verbi gratia, professionem nullam, non obligaretur juramento, sicut nec voto. Et ratio est, quia quoties votum est nullum, Deus non acceptat illud, et creditore non acceptante, non potest juramentum obligare. Et ita potest etiam responderi, illa juramenta, quorum promissio acceptatur a creditore, etiamsi promissio sit invalida, non statim amittere vim obligandi, quia ad hanc sufficit assertio acceptata; at vero quando promissio non obligat propter remissionem vel non acceptationem creditoris, non potest juramentum obligare. Unde merito potest considerari convenientia inter utraque juramenta. Nam illa etiam juramenta, quæ hominibus præstantur super promissiones turpiter extortas, habent dependentiam a voluntate eorum, in quorum utilitatem fiunt; nam si illi remittant, desinunt obligare. Quoad hoc ergo est